

Är det äntligen dags för ett mer flexibelt kollektivavtal?

I tidningen Maaseudun Tulevaisuus ingick 31.8.2016 på sida 7 en artikel med rubriken "Liha-lauantai hiertää piikkiä tes-pöydässä" (på svenska "Kött-lördagen är en påle i köttet vid kollektivavtalsbordet"). I artikeln konstaterades också att Finlands Livsmedelsarbetareförbund SEL förhandlar om fem kollektivavtal för livsmedelsbranschen och att de nuvarande avtalen är i kraft till slutet av januari 2017.

När jag läste artikeln var min första tanke att det "igen en gång är dags för kollektivavtalsteatern". Min reaktion berodde på att jag i över tjugo års tid har följt följetongen om lördagsarbete inom köttbranschen – ibland på nära håll, ibland på lite längre avstånd*. Under vårvintern 1994 stoppade en två veckor lång arbetskonflikt verksamheten inom livsmedelsbranschen nära nog totalt. År 2003 var en större arbetskonflikt mycket nära. Genom att arbetsgivar sidan backade om med sina krav på flexibilitet lyckades man ändå undvika den, med undantag av det övertidsförbud som SEL utfärdade och några enskilda olagliga strejker. Våren 2010 innebar i det närmaste en upprepning av händelserna 1994. Enda skillnaden var att SEL:s vapen i arbetskonflikten denna gång var korta begränsade strejker, som i första hand riktades mot de största företagen i livsmedelsbranschen. Gemensamt för alla dessa år är ändå att en av de största tvisterna under förhandlingarna har varit lördagarna inom köttbranschen, förutom bageribranschen flexibilitet. När parterna våren 2010 äntligen fick till stånd ett kollektivavtal berättade de som en "säker uppgift" att man äntligen hittat en lösning på tvisten om lördagarna inom köttbranschen, och att riksförlikningsmannen hade ett avtal om detta i sitt kassaskåp. Avtalet i riksförlikningsmannens kassaskåp verkar ändå inte vara särskilt bra, eller så har något annat inträffat eftersom frågan igen en gång är en påle i köttet vid förhandlingsbordet.

Av någon orsak har det i årtal varit en prestigefråga för Finlands Livsmedelsarbetareförbund SEL att förhindra inte bara lördagsarbete inom köttbranschen utan också all flexibilitet i synnerhet för bageribranschen. Lokala avtal har varit en svor-

dom för SEL. SEL har med "näbb och klor" hållit fast vid ett så osmidigt kollektivavtal som möjligt inom bageribranschen. Det senaste beviset på detta är arbetsdomstolens beslut (TT 2016:6). Arbetsdomstolen beslutade i enlighet med SEL:s krav att det enligt bageribranschen avtal inte är möjligt att överföra bageriernas personal till anställning på deltid. Enligt arbetsdomstolens avgörande kan ett bageriföretag med ekonomiska svårigheter inte överföra en heltidsanställd arbetstagare till anställning på deltid, utan arbetsgivaren är i

Eller lyckas man igen på något sätt på obestämd tid skjuta upp lokala avtal...

stället tvungen att säga upp arbetstagaren helt. Enligt arbetsavtalslagen är det fortfarande möjligt att överföra en arbetstagare till anställning på deltid. Detta innebär att arbetsdomstolens avgörande i första hand gäller bagerier som är medlemmar i Livsmedelsindustriförbundet rf, som ska följa ovannämnda avgörande av arbetsdomstolen. Om detta avgörande t.ex. genom sin allmänt bindande karaktär även omfattar andra s.k. icke-organiserade bagerier måste avgöras av allmänna domstolar, dvs. i sista hand av högsta domstolen. Tiden får utvisa vad man där kommer fram till.

Finlands regering har sedan länge försökt hitta olika metoder för att förbättra Finlands konkurrenskraft. Ett av regeringens främsta mål har varit att fler lokala avtal ska ingås i företagen. På initiativ av regeringen skapades efter många olika skeden ett konkurrenskraftavtal som avhandlats mellan arbetsmarknadens centralorganisationer, där en faktor var fler lokala avtal.

Tyvärr stannade SEL utanför konkurrenskraftsavtalet, tillsammans med bl.a. AKT. Enligt ett meddelande som SEL offentliggjorde i mars skulle SEL inte godkänna den

oavlönade förlängning av arbetstiden med tre dagar som ingick i konkurrenskraftsavtalet. SEL motsatte sig således framför allt den förlängning av arbetstiden med 24 timmar som ingick i avtalet. Däremot var lokala avtal och en eventuell ökning av dessa åtminstone enligt de uppgifter som kom ut i offentligheten inte orsaken till att SEL stannade utanför avtalet.

Är SEL äntligen berett att godkänna en ökning av de lokala avtalen? Eller lyckas man igen på något sätt på obestämd tid skjuta upp lokala avtal och införandet av mer flexibla arbetstider inom bageribranschen? Om så är fallet kommer de små och medelstora bageriföretagens verksamhetsförutsättningar att försämrats ytterligare. Detta kommer i sin tur att leda till att arbetsplatserna inom bageribranschen fortsätter att minska medan importen av bageriprodukter ökar. Detta kan varken vara SEL:s eller dess medlemmars önskan.

Eller är det så, att enda sättet att få till stånd flexibilitet inom bageribranschen, är att skrota branschen allmänbindande kollektivavtal? En bättre lösning för alla parter är trots allt att flexibilitet inom bageribranschen fås till stånd genom förhandlingar och överenskommelser, inte genom, käbbel/strider. ☹

Mika Väyrynen

*Ledarskribenten arbetade vid ETL åren 1992–2003.

